

Obsah

1. Pojem a předmět světových dějin	5
1.1 Rozdělení světových dějin	6
2. Postavení církevních dějin v dějinách světových.	7
Církevní dějiny jsou dějiny křesťanství v historicky kontrolované činnosti.	7
Postavení církevních dějin v teologii a mezi ostatními vědami	7
3. Rozčlenění církevních dějin	9
Rozčlenění časové	9
Rozčlenění prostorové	9
Rozčlenění věcné	9
Vnější obory církevního života:	9
Vnitřní obory církevního života:	10
4. Zákony historické vědy – církevních dějin	11
1. Zákon pramenné kritiky	11
2. Zákon objektivity.	11
3. Zákon genetického výkladu událostí	12
5. Zákony teologické vědy – církevních dějin	13
PŘEHLED: Katolická církev v proměnách času – doby, období a věky	15
I. DOBA: CÍRKEVNÍ STAROVĚK (církev ve světě řecko-římském)	19
1. OBDOBÍ: Církev v pohanské říši římské (do roku 324).	19
1. VĚK: Církev prvotní	19
Rozvoj prvotní církve.	19
1. Židokřesťanství.	20
2. Pohanokřesťanství	20
Rysy Pavlovy teologie:	20
Život svatého Pavla	20
Svatý Jan – evangelium	21
Rysy Janovy teologie:	21
A) Doba apoštolských Otců	21
B) Příčiny pronásledování křesťanů.	22
2. VĚK: Církev v době mučedníků (cca 140–324).	23
První stadium pronásledování – procesy s jednotlivými křesťany.	23
Druhé stadium pronásledování – Hromadné procesy (202–324)	24
Počet mučedníků	25
A) Vnitřní krize, jejich přemožení. Řečtí a západní teologové	25
Gnosticismus	25
Manicheismus	26
Montanismus	26
Řečtí teologové – škola alexandrijská.	27
Škola antiochijská	27

Západní teologové 3. st.	27
B) Katolická bohoslužba a svátosti, asketi a poustevníci.	28
Asketi (= zdrženliví)	28
Anachorete (= poustevníci)	28
2. OBDOBÍ: Církev v křesťanské říši římské (324–529)	30
1. VĚK: Křesťanství v řecké oblasti (324–451)	30
Doba rozkvětu církve západní (324–430)	30
A) Konstantin Veliký († 337)	30
B) Klady a zápory svobody církve (vláda Konstantina Velikého)	31
Klady doby svobody církve:	32
Zápory svobody církve:	32
1. VĚK: Křesťanství v řecké oblasti (324–451)	33
Příčiny úpadku pohanství:	33
A) Arius a koncil v Nicei (325)	34
Arius († 336)	34
Nicejský koncil (20. 5.–25. 7. 325)	34
Od Nicei ke Konstantinopoli (324–381)	35
B) Koncily: konstantinopolský (381), efezský (431), chalcedonský (451)	35
Koncil konstantinopolský (381)	35
Koncil efezský (431)	35
Koncil chalcedonský (451)	35
Činnost charitativní	36
Řecké kláštery	36
Charakteristické znaky těchto klášterů:	37
1. VĚK: Doba rozkvětu církve západní (324–430)	37
Primát římského biskupa.	37
Latinská liturgie	37
Latinské kláštery	38
A) Donatismus, pelagianismus	38
Donatismus	38
B) Svatý Ambrož († 397), sv. Jeroným (347–420)	40
C) Svatý Augustin (354–430)	41
2. VĚK: Vývoj církve řecké od roku 451 do roku 681	43
Koncil II. konstantinopolský (553)	44
Koncil III. konstantinopolský (680–681)	44
2. VĚK: Vývoj církve latinské od roku 430 do roku 529	45
Semipelagianismus	46
A) Svatý Benedikt († cca 545), Svatý Řehoř I. Veliký (540–604)	46
Sv. Benedikt († cca 545)	46
Svatý Řehoř I. Veliký (540–604)	47
B) Islám	47
II. DOBA: CÍRKEVNÍ STŘEDOVĚK (529–cca 1520)	50
1. OBDOBÍ: Základy středověku (529–cca 750)	50
1. VĚK: Ariánské kmeny germánské a katolická církev.	50
A) Datování středověku a jeho charakteristické znaky	50
Charakteristické znaky středověku:	50
Vizigóti	51
Ostrogóti	51
Langobardi	52

Vandalové	52
Burgundové	52
2. VĚK: Obrácení Franků	53
3. VĚK: Křesťanství u Keltů a Anglosasů	54
Británie	54
Irsko	54
Iroskotské misie	55
4. VĚK: Misie v Německu, sv. Bonifác (cca 675–754)	56
2. OBDOBÍ: Raný středověk (cca 750–cca 1046)	58
1. VĚK: Papežství a franská říše, církev v období karolinském.	58
A) <i>Karel Veliký (768–814)</i>	59
2. VĚK: Rozpad karolinské říše.	61
Ludvík Pobožný (814–840).	61
A) <i>Spor o úctu obrazů, Fotios</i>	62
Spor o úctu obrazů	63
Fotios (†892)	63
B) <i>Konstantin a Metoděj</i>	64
3. VĚK: Papežství v letech 897–963	66
A) <i>Ota I. Veliký, obnova západního císařství a papežové</i>	67
Ota I. Veliký (936–973)	67
B) <i>Svatý Václav (cca 907–929)</i>	68
4. VĚK: Otonská a sálská říše do roku 1046	71
Ota II. (973–983)	71
Ota III. (983–1002)	71
Sv. Jindřich II. (1002–1024)	71
Konrád II. (1024–1039)	72
Jindřich III. (1039–1056)	72
A) <i>Reformní hnutí v kláštorech, svatý Vojtěch – Adalbert,</i> <i>sv. Radim, sv. Prokop</i>	73
Sv. Vojtěch – Adalbert (cca 956–997), sv. Radim (†1006)	73
Sv. Prokop (†1053)	74
3. OBDOBÍ: Vrcholný středověk (1046–cca 1300).	76
1. VĚK: Církev a papežové v 2. polovině 11. století a ve 12. století	76
A) <i>Boj o volbu papeže</i>	76
B) <i>Řehoř VII. (1073–1085)</i>	78
C) <i>Spor o pojetí investitury</i>	79
D) <i>Velké východní schizma (1054)</i>	81
E) <i>Řád cisterciácký, premonstrátský, papežové do Hadriána IV.</i>	82
F) <i>Papežové 12. století a císař Friedrich Barbarossa</i>	84
2. VĚK: Křížové výpravy	86
A) <i>Důvody křížových výprav, I. křížová výprava (1096–1109)</i>	86
I. křížová výprava 1096–1099	86
B) <i>II. křížová výprava, III. křížová výprava</i>	87
II. křížová výprava 1147–1149	87
III. křížová výprava 1189–1192.	87
C) <i>IV. a další křížové výpravy až do roku 1291</i>	88
IV. křížová výprava 1202–1204.	88
Křížová výprava dětí – 1212	88
D) <i>Význam křížáckého hnutí, rytířské řády</i>	89

Význam křižáckého hnutí	89
Rytířské špitální řády	90
3. VĚK: Papežové 13. století	91
A) <i>Inocenc III. (1198–1216)</i>	91
B) <i>Bonifác VIII. (1294–1303)</i>	95
4. VĚK: Inkvizice, hereze	97
A) <i>Víra v čarodějnice</i>	97
Hereze katarská a valdenská	97
B) <i>Inkvizice</i>	98
5. VĚK: Žebravé řády 13. století	100
A) <i>Svatý František z Assisi (1182–1226), sv. Anežka Česká</i>	100
B) <i>Sv. Dominik, sv. Zdislava, sv. Hedvika</i>	101
Svatý Dominik (1170–1221)	101
C) <i>Teologická věda a univerzity</i>	102
Hlavní představitelé vrcholné scholastiky	103
Univerzity	103
4. OBDOBÍ: Pozdní středověk	104
1. VĚK: Avignonské papežství a velké západní schizma	104
A) <i>Klement V., zrušení templářského řádu, Viennský koncil</i>	104
B) <i>Jan XXII., Klement VI. a Karel IV.</i>	105
Karel IV. (1346–1378)	106
C) <i>Sv. Jan Nepomucký (1345–1393)</i>	106
D) <i>Velké západní schizma</i>	108
E) <i>Konciliární teorie (konciliarismus)</i>	110
F) <i>Kostnický koncil (1414–1418)</i>	111
G) <i>Jan Hus</i>	113
H) <i>Basilejský koncil (1431–1443), 1437 – Ferrari, 1439 – Florencie</i>	116
2. VĚK: Vnitřní poměry církve v pozdním středověku	118
3. VĚK: Humanismus a renesance	119
A) <i>Renesance, renesanční papežové Mikuláš V. (1447–1455)</i> <i>až Pius III. (1503)</i>	119
Renesanční papežové	119
B) <i>Julius II. (1503–1513), V. lateránský koncil, Lev X. (1513–1521)</i>	122
Julius II. (1503–1513)	122
III. DOBA: CÍRKEVNÍ NOVOVĚK (1520 –)	124
1. OBDOBÍ: Reformace, katolická obnova (restaurování katolicismu)	124
1. VĚK: Reformace	124
A) <i>Charakteristické rysy novověku</i>	124
B) <i>Martin Luther (1483–1546)</i>	125
C) <i>Postup reformace v Německu (1521–1530)</i>	128
D) <i>Od sněmu v Augsburgu (1530) k náboženskému míru (1555)</i>	130
E) <i>Ulrich (Oldřich) Zwingli (1484–1531), Jean Calvin (1509–1564)</i>	132
Ulrich Zwingli (1484–1531)	132
Jean Calvin /Jan Kalvín/ (1509–1564)	133
F) <i>Jindřich VIII. (1509–1547) a církevní rozkol v Anglii</i>	134
G) <i>Reformace ve Skandinávii a státech baltských</i>	136
H) <i>Důvody rychlého šíření reformace</i>	136
2. VĚK: Katolická obnova (restaurování katolicismu)	138
A) <i>Katolické reformní hnutí před tridentským koncillem</i>	138

B) <i>Hadrián VI. (1522–1523), Klement VII. (1523–1534)</i>	139
C) <i>Pavel III. (1534–1549), I. období tridentského koncilu (1545–1547)</i>	141
Tridentský koncil	142
1. období zasedání 1545–1547	143
D) <i>Julius III. (1550–1555), II. období tridentského koncilu (1551–1552), Pavel IV. (1555–1559), Pius IV. (1559–1565)</i>	143
2. období zasedání tridentského koncilu 1551–1552	144
E) <i>III. období tridentského koncilu (1562–1563)</i>	146
3. období zasedání koncilu (1562–1563)	146
Uvádění koncilu do života	147
F) <i>Sv. Pius V. (1566–1572), Řehoř XIII. (1572–1585)</i>	148
G) <i>Sv. Ignác z Loyoly (1491–1556), řád Tovaryšstva Ježíšova</i>	150
H) <i>Řády a řeholní kongregace po Tridentu, biskupové období tridentského, Sixtu V. (1585–1590)</i>	152
Biskupové katolické reformy.	153
3. VĚK: Barokní doba v Evropě	155
A) <i>Klement VIII. (1592–1605), baroko</i>	155
Klement VIII. (1592–1605).	155
Baroko	156
4. VĚK: Světové misie	157
A) <i>Misie v 16. století, Latinská Amerika</i>	157
B) <i>Redukce (počátek 16. st.–1773), misie v Severní Americe</i>	159
Misie v Severní Americe	160
C) <i>Misie v Brazílii, Indii, Japonsku a Číně</i>	161
Brazílie	161
Přední Indie	162
Japonsko	163
Čína	163
Filipíny	164
Atlantické ostrovy	164
Afrika	164
5. VĚK: Třicetiletá válka a její důsledky	165
A) <i>Pavel V. (1605–1621), sv. Jan Sarkandr († 1620), bitva na Bílé Hoře a její důsledky</i>	165
Bitva na Bílé Hoře – 8. listopadu 1620	165
B) <i>Řehoř XV. (1621–1623), Urban VIII. (1623–1644) /Richelieu, Galileo Galilei/, Inocenc X. (1644–1655)</i>	168
C) <i>Státní církve po Vestfálském míru</i>	169
2. OBDOBÍ: Osvícenství	172
1. VĚK: Církev v době osvícenství	172
A) <i>Státní absolutismus, galikanismus, jansenismus, episkopalismus</i>	172
B) <i>Ztráta vnímání církve jako nadnárodně uznávané instituce, věda a osvícenství, zrušení jezuitského řádu, redemptoristé, sv. Klement Maria Hofbauer</i>	173
(1751–1820), sv. Jan Nepomuk Neumann (1811–1860)	173
Věda v době osvícenství	174
Osvícenství	175
Zrušení jezuitského řádu	176
C) <i>Papežové 2. poloviny 17. století a v 18. století</i>	177

D) <i>Josefinismus, Klement XIV. (1769–1774), Pius VI. (1775–1799)</i>	180
E) <i>Francouzská revoluce</i>	182
F) <i>Pius VII. (1800–1823) a Napoleon Bonaparte (1799–1815)</i>	183
G) <i>Sekularizace v Německu (1803), církev v 1. polovině 19. stol.</i>	186
H) <i>Lev XII. (1823–1829), Pius VIII. (1829–1830), Řehoř XVI (1831–1846)</i>	188
2. VĚK: Církev v 2. polovině 19. století v Evropě a Americe	190
A) <i>Zánik církevního státu „Patrimonium Petri“, Blahoslavený Pius IX. (1846–1878)</i>	192
B) <i>I Vatikánský koncil (1869–1870), Starokatolická církev</i>	196
C) <i>Lev XIII. (1878–1903), sv. Pius X. (1903–1914)</i>	199
3. VĚK: Církev od I. světové války do II. vatikánského koncilu	203
A) <i>Benedikt XV. (1914–1922), postavení církve po 1. světové válce v jednotlivých zemích</i>	203
Postavení církve po 1. světové válce	204
B) <i>Ekumenismus, konkordáty, Pius XI. (1922–1939)</i>	206
C) <i>Pius XII. (1939–1958)</i>	210
4. VĚK: II. vatikánský koncil až začátek 21. století	212
A) <i>Blahoslavený Jan XXIII. (1958–1963)</i>	212
B) <i>II. Vatikánský koncil (1962–1965)</i>	214
C) <i>Charakteristické rysy II. Vatikánského koncilu a jeho význam, Pavel VI. (1963–1978)</i>	220
D) <i>Jan Pavel I. (26. 8. 1978–28. 9. 1978), bl. Jan Pavel II. (1978–2005)</i>	224
E) <i>Benedikt XVI. (2005–)</i>	228
Seznam papežů	230
Ekumenické koncily (obecné sněmy)	239
Literatura	243